

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

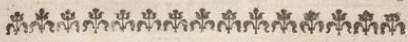
Ortega, Cristóbal de

Lugduni, 1664

Qvæst. I. An offensæ, licet finitæ magnitudo ad sui satisfactionem
necessariò exigat persone diuinæ Incarnationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

DISPUTATIO III.

De aliis rationibus, ob quas necessaria iudicari potest à nonnullis incarnatio ad satisfactionem pro mortali.

AM cum iis conferenda manus est, qui mortalis, & malitiam, & offensam, finitam esse censentes, nihilominus non possent à pura creatura æquam compensationem pro mortali exhiberi defendunt. Id quod ægrè adèd tueri possunt, ut complures ex antiquis, & modernis Patronis hic sensus habeat, nemo ferè prædecessorum rationibus fidat. Hoc nobis opinionis huius dubiam semper fidem, certamque suspensionem fecit. Singulati rationes omnes disputatione præsentis examinandæ sunt.

QVÆSTIO I.

An offensa mortalis, licet finita, magnitudo ad sui satisfactionem necessario exigit personæ diuinæ incarnationem.

PRÆFIXVS quæstionis titulus apertus adèd est, ut nullam sui explicationem, etiam pro tardioribus requirat.

CERTAMEN I.

Affirmatiue authores, & reliquorum inconsequentia.

Affirmant S Thom 3. parte, quæstione 1. articulo 2. ad 2. Alenf. Bonauent. Vafq. Richard. apud Suar. disput. 4. sect. 3. circa medium quos, & ipse ibidem sectatur, quia licet finita fit mortalis offensa adèd tamen ex dignitate Dei offensi, & vilitate offendentis creaturæ mortalis offensa mortalis æstimatio excrescit, ut lupremum genus offensa constituit. Atque omni puræ creaturæ dignitati, & æstimationi seu æstimabilitati mortali satisfactionis excedat, maximè cum pro vili creatura contemnatur Deus; quare diuinæ personæ satisfactione per naturam physicè sibi vnitam exhibita opus fuit, ut pro huiusmodi offensa fieret Deo satis. Huic conclusioni, & rationi inter alias quas quæst. 2. impugnabimus, assentiuntur vulgò Recentiores præsertim Complutenses. In his tamen consequentiam desidero ipsi enim, ut respondeant calculatario argumento de augmento mortalis æstimationis offensa maioris, & maioris, pro maiori personæ offensa dignitate offendentis, non habere locum aiunt, eiusmodi calculationem, nisi in his qui offensa læduntur; Deum autem offensa mortali non lædi, offendi diuè propriè, sed solum quatenus insensus eorum malitiæ est, eamque est prorsus, ac proinde non inferri ex infinita dignitate Dei offensi, atque infinite distanti homunculi offendentis vilitate offensa mortalis infinitatem: Sed ecce inconstanter admittunt calculationem illam locum habere respectu Dei; ex se admittere debent Deum propriè mortalibus lædi, & offendi quod negabant, & offensa mortalis infinitatem, quam etiam in-

ficiabantur eo præcisè quia cum propriè non læderetur, nostris mortalibus Deus argumentum calculationis illius locum non habebat.

2 Sed instant: grauius est furari centum ab amico, quam ab inimico quin crescat malitia contra iustitiam sed quid inde præter hoc damnificatis, & legis proprie contendis inde locum habere calculationem? certe, si euincis contra te, ut dicebam, euincis. Secundo furari à digniori non auget malitiam futi: ergo neque malitiam mortalis quod vilissima creatura id fiat; quæ, quo vilior est eo minus à sua nobilitate peccando defecit. Tertio caue ne potius probes exemplo tuo iustum æque graui de se peccato grauius delinquere, quam peccatorum: quia ostendit amicum, cuius tamen oppositum ex instituto defendis disp. 3. memb. 4. §. 1. num. 92. tuncque huic ratione aduersatur: nam iustus dignior sane peccatore est, ac proinde minus offender Deum quam peccator vilissimus. Contra quarto: quia sine horum omnium aduertentia, imò & notitia, ex sola aduertentia & cognitione grauitatis malitiæ, & dissonantiæ, quæ est in mortali committendo potest mortale committi: tuncque nihil circumstantiæ influent, neque erit contemptus Dei: cum nihil influat in peccatum nisi prænoscat. Dices non posse non cognosci eo ipso quod cognoscatur mortale, separationem peccatoris à Deo euilque inimicitiam, & odium. Sed negatur atque impugnatur facillè assumptum. Separatio enim à Deo, eiusque odium totam malitiæ mortalis prauitatem supponit: non autem contra, quia nos à Deo separat, ipsique sumus odiosi: Malitia, & offensa mortalis grauis est, quare iis damnis ignotis cum sola cognitione grauis dissonantiæ mortalis malitiæ, & offensa grauis incurretur, quam statim sine scientia peccatoris eiusmodi damna sequantur. Quemadmodum, si filius ignarus odij paterni, quod ob furtum incurret, furatur, illud ipsum odium incurret, ut controuersia de bonitate, & malitiæ docebamus cum Salas 1. 2. tom. tract. 13. disp. 16. sect. 22. Azor tom. 1. institut. moral. lib. 4. cap. 1. quæst. 4. Vega 3. in Trident. cap. 25 & aliis, estque planum: quia odium illud ob furtum est in Patre ob dissonantiam grauem mortalis in Deo, quæ quidem posita aliorum inaduertentia ponuntur si filius furetur & creaturæ grauius delinquit.

3 Card. Noster Ioannes de Lugo disp. 5. sect. 4. eadem rationi insistent demum impossibilitatem satisfactionis pro mortali à pura creatura ad rationem polyticam, quamque status vocant, reducit. Quia æquum est, inquit, ut non possit dari purè creata compensatio pro mortali, idque eius exigat offensa, ut natura, quæ Princeps in mortali ruit deterrita in officio contineatur: sciens nimirum se totis suis viribus, & totis naturæ impensis, nec posse offensam compensare, neque in Dei gratiam redire. Sed cum æquitas illa fuerit respectu Dei, ita statuentis mortalis offensa à pura creatura incompenabilitatem, inquiri, an eiusmodi constitutio diuina fuerit iuxta condignam, iustamque exigentiam intrinsecam offensa mortalis, an ultra illam, atque ex fine deterrendi homines à mortali; si primum offensa mortalis natura sua, eiusque intrinseca compenabilitas omni creaturæ, & infinite compensationi excedat, exigerque diuinæ, & increatæ personæ compensationem: quod renuit Lugo concedere, ne infinitam esse mortalis offensam admittat. Quod si dicas esse in offensa mortali, ut non exigentiam satisfactionis à persona diuina, ut ad condignitatem satisfactionis perueniat, tamen congruentiam, ut compensatio maior à Deo statuatur incidit in secundum dilemmatis membrum: neque id ex natura compensationis creaturæ, & offensa mortalis erit, sed ex conditione arbitraria, licet congruenter à Deo adhibita ad reconciliationem, id autem non abolet naturalem, & absolutam compensationis creaturæ, & offensa mortalis æqualitatem: quare incarnatio ex Dei libera, prorsusque arbitraria lege non verò ex naturali offensa mortalis magnitudine necessaria ad satisfactionem pro mortali foret.

4 Sed neque ratio illa polytica seu status nimis vrget, vt ita Deus statuisse monstratur. Et enim, etsi non ita statutum foret, sed iuxta sui valoris condignitatem offensa mortalis aliquo actu pure creato, saltem perfectissimo, atque arduissimo, vel immensa similibus congerie compensabilis ad æqualitatem permaneret, cum tamen hic actus, vel ea congeries non nisi ex gratia Dei peccatori inimici, & à Deo in se, quæ supernaturalis ordinis esset elici possent, scirent adhuc hominis totis suis naturæque viribus impensis, neque offensam mortalis compensari, neque eos in Dei gratiam posse redire: quod satis terribile foret. Quod si maior ex necessitate, arbitraria, licet congruenti incarnationis statuta ad satisfactionem terror incutiendus esset: cum statim incarnatio decerneretur, nobisque adesse innotuerit, & verbum incarnatum, eiusque infinitam satisfactionem, quid tanti remedij necessitate constituta deterrēbimur, quam nobis adesse certe nouimus? Confirmatur quia illa Dei voluntas ita statuens nequit deterrere à mortali nisi cognita ex reuelatione per fidem: ergo. Nequit deterrere infideles. Sed neque fideles deterrere potest, quibus non id solum fide cognitum est, sed etiam incarnatio, & satisfactio Christi, qua ad reconciliationem cum Deo, & compensationem mortalis ex arbitraria illa lege Dei egebant; Nec video, vt hæc omnia cessent, quidnam magis hominum moribus à Deo in peccato facilibus noceret, salutis recuperandæ per satisfactionem suam absoluta, licet ardua, potestas, an ex omnimodo absoluta impotentia satisfactionis, reconciliationisque cum Deo salutis desperatio? qua nimirum habenas vitii laxarent, studiumque virtutum omne reicerent.

CERTAMEN II.

Offensa mortalis finitæ magnitudo incarnationis necessitatem abolet non exposcit?

1 **V**T offensa finitæ mortalis, quantumuis ex præfata consideratione dignitatis Dei offensi, & vilitate hominis offendentis magna sit, satisfiat, necessariam incarnationem non fuisse, sed puræ creaturæ compensationem esse posse, satis, docent Alexand. 3. parte. q. 1. memb. 7. art. 2. corp. Scotus in 3. dist. 19. & 20. & in 4. distinct. 15. q. 1. art. 1. *Se quantum ad ista* quem sua schola imitatur, vt videre est in Scotista Fabro in 3. disp. 47. cap. 2. Richardus vterque. Palludan. in 3. distinct. 20. q. 2. & Caiet. 3. p. q. 1. a. 2. §. *Ad alterum* & apud Suar. proxime & apud R. Salmantinos Scotum reprehendens, quod S. Thomam iudicari aduersum Bañez. 1. parte q. 21. art. 4. licet ex his aliis solum sanctitatis dignitatem in satisfacturo requirant, alij vero Dei etiam pactum. Ruard. Sap. art. 6. §. *sed hæc satisfactio*. Valq. disp. 2. cap. 5. lxx. & autoritatis, & rationis subiiciendæ pondere complentem scholam toto fere sæculo ad hæc vsque tempora trahens, Gasp. Hurt. disp. 1. diff. 10. Probatur primo conclusio argumentis datis disp. 2. q. 3. quibus probabamus, etsi infinita esset mortalis offensa ad satisfaciendum pro illa necessariam non esse incarnationem. Licet enim ex infinita dignitate personæ offensa & infinite distanti vilitate offendentis non crescat proportione arithmetica infinite offensa mortalis magnitudo, sed solum geometrica proportione iuxta aduersarios hosce, ac proinde non infinita, sed finita profus sit; tamen admissio per hos etiam ex magnitudine offensi, & vilitate offendentis maioribus crescere, etiam respectu Dei, offensam in morali æstimatione egereque in sui satisfactionem dignitate satisfaciens, quæ totum illud exæquet, neque Christi satisfactio super abundans erit, vt citata q. 3. cert. 1. monstrabam, imo neque sufficiens, vt ex his principiis

Cert. 2. ostendebam: ac demum ex vniuersalioribus principiis à pura physice creatura poterit satisfactio æqualis exhiberi, vt certamine 3. videbamus: atque hæc quidem rationes vrgetius probant admiffa offensa mortalis finitudine: quare neque incarnatio erit necessaria vt pro mortali, vel eius offensa fiat satis, vt rationes illas perpendenti satis patebit.

2 Attamen rationibus aliis probandum hic erit statuta offensa mortalis finitudine pro illa fieri à pura creatura satis absolute posse: ac proinde eius satisfactionem persona diuina non egere. Sic probo satisfactio offensa finitæ non pugnat contradicitoriè cum satisfactione finita, quod non pugnet contradicitoriè cum satisfactione creata: ergo satisfactio offensa finitæ non pugnat contradicitoriè cum satisfactione creata: atqui per vos offensa mortalis finita est, ergo, eius satisfactio non pugnat contradicitoriè cum satisfactione creata. Probatur maior à contrario: offensa cuius satisfactio pugnat cum satisfactione finita infinita absolute est; quod enim finita quauis detractio non exhaurit infinitum absolute est, non finitum explicitum vim argumenti, & confirmo simul: etenim, licet nullum ex nostris operibus quantumuis perfectissimum satisfactio absolute sit pro mortali; quia iuxta rationes varias mox confutandas non æquat morali sua bonitate, & æstimatione mortalis prauitatem per aduersarios neque proinde tantum potest Deus in perfectissimo nostro opere complacere, quantum displicet in mortali: sed tamen vt hæc ita sit, negari nequit, quin bonitatem habeat, & magnam quidem eiusmodi opus, ratione cuius in eo Deus complacere, atque ex parte licet minutissima, aliqua tamen, Dei famam, & honorem mortali ablatum reparare. Tunc sic: id quod finitum est, atque aliquo, vel aliquibus operibus ex parte potest compensari, plurimum, & plurimum similibus actuum repetitione, & multiplicatione compensabile absolute est. Ergo, quod nulla operum nostrorum repetitione quantumuis perfectissimorum absolute compensabile est, absolute infinitum est: atqui per vos mortale, cuiusvè malitia, vel offensa nulla perfectissimorum actuum creatorum repetitione, & multiplex compensabile est: ergo infinitum absolute est: contra vos non finitum. Respondet Soar. disputatione 4. citata: offensam supremi generis esse offensam mortalis, licet finitam quare non possit æquari, & exhauriri finita quauis satisfactioe quantumuis repetita. Perstat tamen argumentum, cui nihil satisfactiois his verbis adhibetur: licet enim supremum genus nequeat ab inferiori æquari in perfectione physica, aut metaphysica, siue in prædicatis essentialibus, inquiri an ita dicat offensam mortalis esse in supremo genere offensa, vt creata quauis satisfactio quantumuis multiplicata inferior, & inæqualis sit æstimatione morali si hoc dicat petit aperte principium reddens pro ratione, & solutione conclusionem, cuius oppositum argumentum factum euincit.

3 Sin autem dicat nullam aliam offensam factam contra quamuis aliam personam creatam æquare offensa mortalis magnitudinem, ac proinde hoc esse supremum offensa creatæ, & infinitæ genus bene philosophatur, inde verò solum ostenditur non posse æquari eius magnitudinem ab offensis aliis erga creaturam, quamuis admiffis: neque satisfactionem pro his posse esse satisfactionem pro mortali, non autem non posse euacuari mortalis offensam ab illa satisfactione finita quantumuis repetita, & pene infinita multiplicata: quod satis nostro instituto erit. Quin licet offensa & dehonoriatio facta à vilissimo suo principio summo terræ totius imperatori superiori ex genere suo sit aliis, quæ reliquis hominibus fieri possunt, tamen multiplicatis summitatibus physice maioribus, egregiis quæ erga imperatorem illum obsequiis tandem æquari satisfactionibus offensa illa possit: ergo, licet offensa mortalis sit in supremo genere offensa, si tamen finita sit, perfectissima contritione, egregiisque aliis erga Deum obsequiis pluries, & pluries repetitis æquæ à pura creatura poterit compensari, etsi vnicò,

vel aliquibus contritionis actibus non esset satis, cuius oppositum ostendam certam. sequenti & quæst. item sequenti. Etenim non ita in rebus quæ superiores ex specie sua sunt in ratione valoris, & æstimationis moralis censendum est, atque in physicæ, vel metaphysicæ superioribus, quorum perfectio nunquam physicæ, aut metaphysicæ adæquatur, etiam à pluribus speciebus, vel generis inferioris. Licet enim argenti valor moralis ex specie sua maior, superiorque sit quam æris, maiorque auri, quam argenti, & equi maior, quam auri, & hominis maior quam equi tamen inferioris multiplicatione æquatur valor, & æstimatio moralis superioris quare licet admittamus offensam mortalis finitam esse in supremo genere offensæ, etiam respectu creatæ satisfactionis, huius repetitione majori, & maiori moralis eius valor, & æstimatio æquari tandem poterit, ac proinde satisfactio pro mortali à pura creatura exhiberi absolute poterit, quin ad eam exhibendam necessaria fuerit incarcerationio.

4 Dices cum Salmantini R. mortalis offensam in supremo, & inæquabili genere ab illis creatis satisfactionibus esse, inde colligi: quia nulla leuia peccata etiam venialia omnia malitiam mortalis æquare queunt cum tamen plura opera bona, & plura possint tandem bonitate æquare actum virtutis perfectissimum, unde claret maius quid esse mortale quodvis in genere mali, quam actus virtutis cuiusvis in genere boni, ac proinde nullis virtutum satisfactionibus æquari, compensatione posse: quia res superiores, nedum supremi, ordinis, in morali æstimatione rebus vllis ordinis in eadem morali æstimatione inferioris æquari nequeunt, vt fama, vel vita diuitiis omnibus: quare neque illius læsionis omnibus potest fieri satis: ac proinde qui aliter nequit famam, vel vitam, quam læsit, diuitiis datis reparare non tenetur, iuxta communem Theologorum; sed tamen, vt dixi licet verum hoc habeat in ordine ad prædicata metaphysicæ & physicæ, in ordine ad moralem æstimationem locum non habet, vt constat exemplo dato auri, & argenti, atque alio visio nis intuitus Dei quæ, physicæ perfectior, ac moraliter æstimabilis est, quam sit quiuis dolor, & cruciatus æstimabilis in genere mali: & tamen vt bene Salas. 1. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 16. num. 29. & Lugo disp. 5. sect. 3. num. 22. æstimabiliores moraliter sunt cruciatus æterni in genere mali, quam visio Dei per horam, imo & per diem, vel etiam mensem vt puto, ac proinde huius carentia eligi prædenter deberet, vt cruciatus æterni vitarentur. Item odium Dei genus mortalis est: & tamen in morali æstimatione pluribus furis, & furtis poterit æquari, vt bene idem Lugo: atque vt exemplo Recentiorum pro primo discursu inducto vtar, actus charitatis, qui perfectissimus ex actibus virtutum est, & supremus in mortalis bonitatis æstimatione, multitudine actuum etiam leuium, virtutum inferiorum potest in bonitate demum æquari. Denique exemplum de fama, & diuitiis nihil præstat. Non enim ideo nequit famæ iactura toris diuitiis reparari, quia ex inferioris ordinis in æstimatione morali sunt, sed quia ad reparandam, pristinoque suo loco reponendam famam sunt inutilis, atque ideo illis nemo famam à se læsam tenetur resarcire: sicuti quia laudare proximum de fortitudine, ac de temperantia, quem Iudæum vel ignobilem dixisti, inutile quid, vt famam generis repares omnino est: ita laudare non teneris, licet sit in eodem genere famæ laus illa. Id quod à Lugo anrea alibi à se dissectum R. restantur. Mellem videre, quam credere difficultatum solutiones.

5 Sed ille primus discursus solidior est ad probandum mortale esse in supremo genere mali, quam sit bonitas cuiuslibet virtutis perfectissimæ ad satisfaciendum; Si enim quid prædat, probat offensam R. gi, imo, & cuius factam grauem in supremo genere esse, & pro qua nullis obsequiis possit satisfieri. Etenim nullis leuib. offensuiculis quantumuis repetitis ad

R. P. Christoph. de Ortega, de Dei incarnatione.

malitiam grauis offensæ in hoc discursu peruenitur, atque ad rationabile graue odium Regis incurrendum: pluribus autem, & pluribus obsequiis leuib. continuo ferè præstitis æquari potest bonitas grauis quantumcunque obsequiis, atque ad rationabilem Regis amicitiam perueniri. Deinde licet venialia plura, nequeant mortale minimum constituere quia eorum malitiam totales sunt, & inconiungibiles, vt in vnum quoddam consentur; aut æquari pluribus venialibus mortalis malitiam mihi dubium non est, etsi nequeat eius mortalitas, ac dignitas amicitiam Dei illis quantumuis repetitis æquari. Si enim dignitas formalis peccatorum, quæ actionis mortalitatem, Deique inimicitiam consequitur, & indiuidue comitatur à valore demerituo actionis illius, qui malitiam præcedit consequitur, diuidatur (vt diuidi debere ostendimus disput. 2. quæst. 2. certam. 2. ostendemusque disput. præsentis quæstione secunda, certamine secundo numero quarto.) inueniat, valorem peccatorum merituum mortalis, ac proinde eius malitiam, merituum valore peccatorum, & malitiam venialium plurium æquari posse, vt disputatione secunda, quæstione secunda citatis certamine quarto, numero quarto, docebamus licet formalis dignitas peccatorum quæ mortalitatem, & inimicitiam Dei consequitur, & comitatur æquari venialibus omnibus minime possit: Cum autem merituum peccatorum valor mortalis malitiam, qua malitia est, etiam per aduersarios consequatur, infertur venialia illa, quæ coniunctim tantum peccatorum merentur quantum meretur mortale illius malitiam æquare, licet quia venialium malitiam non coniunguntur, vt vnam integram totalem, neque mortalitatem ipsius, neque Dei inimicitiam, quare neque formalem peccatorum dignitatem pertingant. Et quidem miraculi instar esset additione assis vnus, quo materia grauis furti ad mortale completur adeo furti malitiam crescere supra veniale furti, tantum illo asse minoris, vt additis supra hoc reliquis innumeris venialibus furis illius imò & hominum reliquorum æquari tamen in morali æstimatione malitia ipsius nequeat. Denique supremus hic malitiam mortalis gradus, quique nullis quæ creaturæ, aut eius demum satisfactionibus euacuari nequeat fundandus est, vel ex accremento malitiæ, ab infinitate excellentiæ, & dignitate Dei offensa, & vitiate ipsum offendentis creatura, quod tota disputatione secunda subuertimus, vel aliis rationibus, quas tota disputatione secunda à fundamentis impugnatas deiciemus.

CERTAMEN III.

Celebris vltior nostri Vasquez probatio instauratur.

1 **M**ltro argumentum R. ex instante præcepto charitatis: tunc enim actus est, non esse omissionis, seu peccati, ac proinde tam in illo complacet Deus, quam displicet in peccato. quod ommissio actus charitatis est. Si quidem hæc displicentia est velle, vt non sit ommissio, quod ipsum est velle, & fit actus charitatis. Responderetur enim facile: tunc non tantum placere Deo actum charitatis secundum bonitatem intrinsecam actus, quod probandum erat; sed quatuor priuè malo peccati, quod habet quiuis actus præceptus etsi indifferens de se sit, atque à peccato præstetur, imò & actus indifferens non præceptus, si eo actus prohibitus impeditur, atque eius ommissio præcepta apponatur. Arguo igitur Secundo celeberrimo, atque efficacissimo argumento nostri Vasquez, vbi ex æqua sua celebri doctrina 1. 2. tom. 2. disputat. 203. ac læpius alibi de formali sanctificatione nostra per actum contritionis, tanquam per formam se ipsa forma-

Z z licet

liter sanctificantem, sit pro satisfactione maculae, & offensa mortalis arguebat. His potest satisfacere pro offensa mortalis, qui potest libere facere, quod satis est, ut cesset offensus, maximè si ita illud facere potest, ut necessario cesset: sed purus homo facere potest libere, quod satis est, ut necessario cesset offensus Dei ob mortale: ergo potest purus homo satisfacere pro pro offensa mortalis. Probat minor: Homo auxilio gratiae Dei tantummodo praepositus, quo in casu, & purus homo est, ac non supponitur iustificatus, neque mortale expulsum per gratiam, aut habitum charitatis, cuius loco auxilium Dei extrinsecum ad elicendam contritionem solummodo erit) potest liberè elicere actum perfectae contritionis, quo necessario cesset macula, & offensa mortalis, quae à macula re ipsa saltem, non differt, ac eo ipso, quod possit liberè facere quod satis est, ut cesset malitia, & offensa mortalis necessario potest liberè facere, ut cesset necessario offensus Dei ob mortale. Quod autem posito actu contritionis cesset necessario macula, & offensa mortalis suadet: quia actus contritionis est forma per se formaliter sanctificans, ac iustificans praesertim si liberè elicitur, ut latius probauit cum Vasquez contr. de gratia iustificante, atque ad praesentem saltem difficultatem Theologi omnes iam supponunt, ac proinde actum contritionis saltem liberè elicium abque gratia habituali praesupposita, ut in casu dicto, cum ad contritionis elicentiam auxilium Dei extrinsecum solummodo sine habitu charitatis praecedat, esse etiam eiusmodi contritionem expulsiuam peccati. O quot, quantaque mouent R. Complutenses, ut argumenti huius impetum desectant, idem declinent.

2 Respondet primò, contritionem suapte natura, non autem, ut liberè elicita ab homine sanctificare, maculamque, & offensam mortales abolere: quare non satisfactorie, sed per naturalem formalem oppositionem cum peccato: Siquidem satisfactio dicit libertatem satisfaciens contritioni autem ex formali oppositione, quam habet cum mortali, & si sposito in funderetur, & sanctificare, & peccatum expellere eodem modo competeret: cum tamen sposito peccatoris satisfactio non esset. Faeor satisfactioem moralem humanam, & ciuilem dicere satisfaciens libertatem, & rei exhibitionemque debitum, & offensus extinguatur, licet ad satisfactioem per modum formae voluntarium, nondum liberum, satis esse nonnullis videatur: atqui licet contritio sine libertate elicita utrumque non habeat, alterum tamen natura sua habet, nempe debiti extinctionem per te; Ergo si accedat libertas in eius exhibitionem utrumque habebit, eritque humano, & morali modo satisfactio. Vide quantuli à tuo Magistro Vasq. discordes. Debebat Petrus Ioanni centum, nolebat soluere: soluit autem eo tenente ex eius bonis Prosper satisfactum est Ioanni, atque ita plenè, ut deinceps cum Petro de satisfactioe agere. Ite nequeat: & tamen Petrus non satisfecit. An inde inferes: ergo centum redditi debito aqua satisfactio non sunt? Minimè quia, sicut centum redditus Petrus non satisfecerit, non fuit ob defectum & curritatem rei exhibitae, sed liberae voluntatis Petri, ut exhiberetur, sine qua moralis, & humana petri satisfactio non erat: esset tamen, si eius voluntas libera accederet. Ecce nostrum casum, tuumque argumentum de contritione necessario, vel libere elicita. Urgetur: quia contritio non ita cum peccato pugnare credenda est, hominemque sanctificare, quo formae physicae aliis, ac fortasse gratia habitualis peccato, repugnat; Sed morali honestate & bonitate etiam sua; illud enim *Ego diligentes me diligo*, quod Christus aiebat, mortuum, non physicum physicæ ut exigentiae contritionis, ut oppositum odium Dei pellatur ac cesset, sed moralis obligationis qua à liberè, & meritoie ipsum diligente ad odium, & inimicitias deponendas, atque amorem amicitiae erga illum apponendum cogitur Deus, aperte demonstrat.

3 Respondet secundo, ad moralem satisfactionem

non solum requiri, ut à satisfaciens exhibeatur libere, id quo debitum necessario extinguatur, ac cesset utrumque, sed etiam, ut id quod exhibetur quoque debitum extinguitur in aestimatione valoris moralis aequalitatem habeat cum debito, seu offensa, quam de pellit: offensa autem mortalis depulso per contritionem per formalem solum incompossibilitatem iustitiae cum macula, & offensa mortalis est, in quo genere expulsiuam non arguitur aqua aestimabilitas, & moralis valor forme expellentis cum expulsa. Etenim forma nobilissima depellitur formaliter à vilissima, ut anima rationalis pellitur à forma cadaueris quare ex formali expulsiuone macula, & offensa formalis per contritionem formaliter iustificantem non arguitur aequalitas valoris, & bonitatis moralis cum valore morali malitiae, & offensa mortalis in genere suo: quin minoris valoris in suo genere contritionem esse, quam offensam in suo multo ex capite, & comparatione suadere conatur praesertim R. quos contra ea de re pugnabimus quæst. 3. ostendentes nullo ex capite plus valoris inesse malitiae, & offensa mortalis, quam bonitati contritionis. Nunc autem sic generatim impugno. Primo ex eo, quod numero sine dicebamus: scilicet, contritionem non pure physice pugnare cum peccato, Deumque ad odium mortalis ante acti deponendum, amoremque amicitiae erga contritum apponendum cogere, sed valoris, & meritoie, quod esse nequit nisi habeat contritio aequam saltem aestimabilitatem bonitatis, & valoris morali cum malitia, & valore offensus mortalis. Secundo quod id quod exhibetur ab offendente ad offensum eodem modo est, ut eo exhibitio in nullo genere rationabiliter auersionis possit offensus manere rationabiliter auersus ab offendente, sit aequalis omni genere aequalitatem satisfactio offensa, sed exhibitio Deo offenso libera contritione perfecta à peccatore non potest Deo offensus manere rationabiliter auersus in aliquo genere rationabilis auersionis à peccatore illam exhibente. (alioqui possent in eodem contungi iustificatio, & rationabilis Dei auersio à iustificato) ergo contritione peccatoris sit Deo aequalis satisfactio offensa omni genere aequalitatis. Contra tertio: contritione libera peccatoris cessat offensa, & offensus Dei, quin aliquid illarum remittat, quod possit ea posita retinere, voca ergo liberam positionem contritionis satisfactioem, vel non ita voca, saltem euincitur, ut Dei offensa tota extinguatur, ac pereat, quin aliquid Deus formaliter, vel virtualiter remittat, liberam; puri hominis contritionem satis esse, ac proinde non esse necessariam incarnationem.

4 Si dicas offensionem Dei in peccatorem, seu Dei odium rationale tolli quidem, non autem ius ad obsequia, quod ex offensa illata à peccatore. Deus contra illud habebat: sicut, cum quis ex animo se reconciliat offensori in bonis honoris, vel pecuniae, & tamen ius reseruat, ut tantundem ipsi reddat, obsequisque ipsius honorem in pristinum statum offensor reponat contra eum quia id locum habet in nobis, qui actione offensoris laedimur, seu in Deo, qui nullatenus nostro laeditur mortali, ut R. Complutenses admittunt cuiusque offensus ob culpam, siue ius rationabilis in peccatorem est, ut supra ostendebamus. Praesertim quam quod, est locum id haberet, non esse plus offensa in mortali, quam obsequij in contritione, dicebamus modo, ac si pluries repetur ostendimus cert. 1. & tota disputatione 2. ostendemusque solus quæst. sequenti denique ex hac solutione inferitur posse etiam remisso mortali quoad culpam totum reatum, sicut, & offensam mortalis perire, ut ostendebamus disputatione secunda quæst. cert. 1. ubi & illationis absurditatem monstrauimus.

CERTAMEN IV.

*Ultimum Recentiorum effugium
precluditur.*

1 Tandem data æqualitate bonitatis, & valoris in contritione cum malitia, & valore offensæ mortalis, respondent R. iidem non esse satisfactionem, quia, etsi æqualiter prorsus solvatur offensa, per illam, ipsa tamen contritio datur à Deo, cui formaliter satisficit pro mortalis offensæ ratione auxiliorum quæ ex scientia, & intentione eiusmodi iustificationis, & expulsiōnis peccati per contritionem donantur peccatoribus à Deo, vt doctè probauit Vasq. disputatione 2. cap. 7. numero 65, & 1. 2. disputat. 218. cap. 5. num. 49. expressitque Trident. sess. 6. cap. 8. dicens: *Gratis iustificari à Deo dicimur: quia nihil eorum, quæ iustificationem præcedunt, sine fides sive opera ipsam iustificationis gratiam promouentur.* Cùm ergo contritio ipsa sit formalis offensæ expulsiō, deturque peccatori ratione auxiliorum à Deo offenso, potius est dicenda offensæ remissio à Deo facta, quam à peccatore satisfactio: Quemadmodum si creditor centum det, vt illi totidem soluas, non tu soluis, sed ille remittit, & qui totidem dat tibi, vt equum ab ipso emas, equum tibi, non vendit, sed donat. Confirmatur: quia creditor qui dat id quo alicui pro illo satisfacere, si id debitor donaret, dubio procul remittit debitum: atqui Christus, quia nobis donat meritis suis iustificationem, quatenus donat nobis auxilium gratiæ ex scientia, & intentione ipsius, dicitur pro nostris peccatis, & officiis satisfacere: ergo cum eis eadem scientia, & intentione ea donat Deus offensæ peccatoribus dicendus erit donare contritionem, & iustificationem, atque illis offensam remittere. Deficit ergo contritio peccatoris à satisfactio, quia in ea est remissio Dei offensi, qui illam donat: hæc porro solutio est sententia hac in re Caietani citati quæst. 1. cert. 2. num. 1. qui idèd purè creatam compensationem mortalis à satisfactio pro illo excludit quia non ex propriis compensantis, sed ex bonis fieret creditoris.

2 Sed certè, licet ratione auxiliorum ex ea scientia & intentione à Deo peccatoribus obuenerint iure dicatur dator contritionis quantum ad moralem æstimationem, nostramque debitam gratitudinem, non secus, ac qui gnauo debitori suo, atque industrio aliquid daret, quo negotiaretur ea intentione, & scientia, vt partis negotiatione illa pecunias ipsi solueret, & pecuniam negotiationem partam, & æs solutum in morali æstimatione, & quoad debitoris gratitudinem donasse dicendus foret, tamen sicut debitor non pecunia donata in se à creditore, sed per illam, & suam industriam parata debitori ad æqualitatem compensans, ipsi solueret, atque ex rigore etiam iustitiæ satisficeret, quin remissio debitoris intercederet, vt ex iidem Recent. notabamus disputatione prima, quæstione tertia, certamine primo. Ita etiam cùm Deo offenso peccator, non eo quod in se formaliter, ac non in radice solum ab ipso recipit, nempe auxilio gratiæ, sed contritione quæ solum datur in radice, atque ex eo, quod in se datur nempe auxilio, & nostra industria paratur, compensat offensam, satisficit ad æqualitatem, quin Dei remissio formalis, & in se intercedat, quæ satisfactio ex iustitia adhuc in sententia Recent. possit obesse. Accedit, quod nec Christus, eiusque humanitas, cui ex simili scientia, & intentione donata à Deo opera satisfactoria fuere, pro nobis satisfecisset, neque nos, pro peccatis peccatorum bonis vllis operibus, satisfacimus.

R. P. Christoph. de Ortega, de Dei incarnat.

3 Nec refert, Deum etiam immediatè concurrere ad actum contritionis; Nihil enim concursus Dei immediatus obest ad contritionis perfectæ compensationem sine remissionis mixtione, alioqui obesset perfectæ satisfactio Christi, neque magis præstaret, quod contritio, vt pellat peccatum, exinguatque maculam, non expectet voluntatem, sed se ipsa necessariò pellat, vt Deus offensus, qui illam donare dicitur offensam remittere dicendus. Nam pecunia parata industria debitoris; quæ in radice etiam dicebatur data à creditore cum exhibetur se ipsa debitum extinguit, quin debitoris voluntatem expectet, vt notabam disputatione prima, quæstione tertia, certamine primo, & tamen nulla est in ea compensatione debiti remissio. Dices adhuc merium dicit distinctionem ipsius à præmio, & valorem ad illud: ergo satisfactio, qua talis debet dicere distinctionem ab extinctione debiti, & valorem quasi meritorium ad illam: neutrum autem est in contritione formaliter extingvente offensam; vt sic enim distinctio ipsius offensæ est, quare non diuersa, neque valor meritorium distinctionis esse potest, quin, & à se ipsa diuersa, sui que meritoria sit, quod implicat. Ergo qua formaliter offensam depellit, non est satisfactio. Sed negatur facile consequentia. Omnis enim satisfactio se ipsa est debiti extinctio, atque in re præsentis certius adhuc ex Recentiorum doctrina est. Cùm enim Dei offensam sit insensio, & auersio odiumque Dei rationabile à peccatore; hocque solummodo, & necessariò causatur à sola malitia in genere causæ formalis obiectiue, appositione malitiæ peccatoris, sine vlla ratione demeriti, ad odium, & insensationem rationabilem Dei, sine posteriori voluntate causatur: cum tamen demeritum. Non minus exigat libertatem in retribuente ad poenam, quam meritum in præmiante ad præmium. Sola igitur formali expulsiōne malitiæ per contritionem, qua formalis ratio obiectiua odij Dei rationabilis cesset, eiusque insensio, satisfactio offensæ constabit, quin valor, & meritum contritionis expectetur: sicut neque ad offensam Dei valor, & demeritum peccati expectatur, sed sola formalis malitiæ positio.

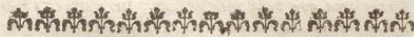
4 Tandem solutionem hanc tertiam R. impugno: nam æquè dat nobis Deus ratione auxilij ex ea scientia, & intentione dati, contritionem qua meritoria, atque, quæ expulsiua peccati est, & iustificatiua. Sic enim ait Augustinus 7. de gratia & libero arbitrio: *Si vita bona nostra nihil est aliud quam gratia, sine dubio vita eterna que bone vite additur, Dei gratia est, quia gratis data est illa cui datur.* & Trident. sess. 6. capite decimo. *Tanta est Dei erga homines bonitas, vt eorum velut esse merita que sunt ipsius dona:* Ecce synonymis vocibus gratia Dei dicitur meritum cuiusvis operis, sicut gratia Dei dicitur iustificatio, peccati que remissio: quare non minus à Deo dari dicenda est contritio qua meritum, quam, qua iustificatio, & remissio peccati: aut quia ratione auxilij donati, ita dat nobis meritum, vt industriam, ac libertatem nostram non excludat meretur contritione, qua meritum est apud Deum donatorem, ergo, & satisfacimus Deo donatori offenso contritione, qua satisfactio, & expulsiō peccati est. Probatur consequentia; non minus obesse debet merito operis, quod sit datum à Deo, apud quem ipso meremur, quam satisfactio, quod sit datum à Deo cui satisficit opus, quo ipsi satisfacimus: sed contritioni qua meritum est, non obest, quod sit donum, & gratia ratione auxilij à præmiante collati, quia ita est donum, vt nostram industriam non excludat; ergo neque qua est iustificatio, & compensatio offensæ, oberit modo donum esse Dei offensi, cum in ea elicienda, & exhibenda industriam nostram non excludat.

5 Dices, contritionem, qua meritum est, dicere intrinsece nostram libertatem; aut, qua compensatio formalis & expulsiō peccati, est illam non dicere;

Z z 2 sed

sed solam physicam formalem in impossibilitatem cum peccato: sed contra: quia discrimen hoc frivolum est, ut ostendebamus, cert. 2. n. 5. Secundò, contritionem non expellere peccatum, nisi, qua libera est, ibidem offendimus. Tertio: libertatem ipsam contritionis, qua meritum, seu meritoria est, dat nobis Deus ratione auxilij, & eandem dat nobis, qua satisfactoria est. Ergò æquè est utriusque ratio: Imò physicam entitatem contritionis, quæ libera est, humanoque, & libero modo à nobis exhibetur, non aliter dat, quam ipsius meritum donet, qua autem physicè entitas est non dicitur dari à Deo eo modo, quo dari ratione auxilij à Patribus dicitur, ergò non est specialitas domi in contritione secundum physicam entitatem, sed qua liberè à nobis ex Dei gratia exhibetur; quare, & ut est satisfactio. Denique ne vocibus adhuc eludere argumentum possis, contra est: quia, ut profundè Sotus (cui, & nos controu. de gratia iustificante assentimur) nulla forma iustificatio sine habitus gratiæ, siue actus contritionis, nisi accedat libera retractatio peccati, peccatum expellit, quare iustificatio per contritionem perfectam, qua expulso, & iustificatio est, intrinsecè dicit libertatem peccatoris se contententis, æquè, atque meritum intrinsecè dicit merentis libertatem.

6 Hæc omnia contra eam solutionem R. dedimus, non qua ad eius doctrinæ confutationem necessaria sint, sed ne aliquid, quod tentarent effugis, aut impugnationis firmum, vel non præclusum maneret. Cæterum Recent. ratio satisfactio, de qua in præfati agimus, nihil obest. Et si enim donatio eius, quo satisfaciendum, soluendumque est debitori, siue in se, siue in radice donetur, sique proinde virtualis debiti remissio, nequeatque ex eis fieri ipsi ex rigore iustitiæ satisfactio: aut satisfactio non è rigore iustitiæ, sed per æquivalentis, atque extinguentis debitum satisfactionem de qua nunc loquimur, non obest, quod fiat ex bonis creditoris: ac proinde, cum virtuali ipsius remissione, dummodo æquivalens offensa sit, quod ex sic à creditore acceptis exhibetur. Alioqui, neque Christi satisfacere æquè esse posset: cum omnia eius opera ex auxiliis ea scientia, & intentione datis à Deo fuerint profecta, ac proinde, & eo etiam titulo inter alios Dei fuerint; atque insuper totus eorum valor è dignitate per unionem hypostaticam unionis operantis ipsi formaliter obuenit, quæ contritioni, & operibus nostris inesse, quam malitiæ, & offensa peccati probandum iis recentioribus erit.

QVÆSTIO II.

De alijs titulis malitiæ mortalis, ut incarnatione ad sui satisfactionem opus habeat

¶ Vætionem hæc fecerunt iidem R. Salmantini, & Complutenfes proximè impugnati, qui Vasquiano argumento piè factò satisfacere conabantur, ut æquam non esse contritionis satisfactionem, quare, nec absolute satisfactionem offensa mortalis ostenderet, ex pluribus capitibus minus bonam, minusque æstimabilem, quam esse malum peccatum suadere tentarunt. ut generatim q. 1. cert. 1. num. 8. referèbamus. Nunc autem ea omnia capite examinanda, atque inter se se comparanda sunt. Etenim, si æqualia esse deprehendamus, ac proinde contritionem æquam esse in bonitate, & æstimabilitate obsequij, atque peccatum mortale malum est in malitia, & odibilitate sua, satisfactio à pura creatura possibilis à firmiori consistet, constabitque necessariam ad eiusmodi satisfactionem incarnationem non fuisse, ut totis his disputationibus contendimus.

CERTAMEN I.

Quod contritio multis titulis debita sit Deo totidemque peccatum indebitum, nihil minoris valoris, & æstimabilitatis in illo, quam in hoc euincit.

1 Primum caput, ex quo R. præfati minus bonitatis, & æstimabilitatis in contritione libera peccati, quam sit in malitiæ, & offensa mortalis veniatur, erat: quod exhibitione contritionis à peccatore exhibetur, quod mille titulis Deo debentur: mortali autem agitur contra eosdem titulos, quibus Deo obsequij, ipsum colere, & amare, ac non contemnere pro vilissima creatura debemus, quam peccando prosequimur. Quam rationem prius tradiderat Vvading. d. sup. 1. num. 62. Idè enim mortale grauis offensa Dei reputatur, quæ contra tot, tantosque titulos agitur: obsequia vero virtutum quod leue, quia tot titulis debentur; siquidem magis dominum torqueret iniuria sibi à principio interrogata, quam seruorum reliquorum obsequia debita delectaret. Atque hæc sanè iam respiciunt non vnos physicos paræ creaturæ ad formaliter expellendum peccatum, quibus se se contententis libertas accedit, licet ita hæc essent, fiat à pura creatura satisfactio, ut quæst. 1. certam. 1. num. 1. & 2. ac tota ferè quæstione contendebamus. Sed valorem æstimabilitatis à formali contritionis oppositione cum malitiæ, & offensa peccati formaliter, non pugnet, eam tamen saltem repetitam non esse minoris bonitatis, & æstimabilitatis, quam malitiæ, & offensa sit peccatum: quare seclatè etiam satisfactio formali contritionis liberæ, esse valorosam, æquamque ratione valoris bonitatis, & obsequij compensationem peccati, sicut pecunia tantæ, tantæ debita, cui formaliter non opponitur æqua proventus compensatio est, si appendatur.

2 Probatum primò: quia debitum illud contritionis perfectæ, vel est obligatio ex parte nostra ad amandum Deum, siue ob eius excellentiam beneficentiamque, sicut ad eius in nos dominium, vel est potestas, aut ius Dei ad nos obligandos, ut ipsum amemus, & perfectè conteramur, vel solum est nobilitas obiecti formalis contritionis, seu charitatis, quæ in Deo motuum seu titulus est, ut ipsum amemus, ac de mortali ex eius complacentia conteramur. Non primum: nam pone curam frequentem, & communem, cum Deum amat peccator, atque ex eius charitate de suo peccato conteritur nullo extrane Dei præcepto contritionis, seu charitatis illius, imò neque attenda ab homine se contentent obligatione non secundum: quia, ex eo quod charitas & contritio possint deberi, exigique alio titulo à Deo, quam compensationis malitiæ, aut offensa mortalis, quousque eo titulo exigatur, illi non debetur, neque in eo soluendo impenditur; quare nec extensus satisfactio, seu compensationem debiti alterius, nempe malitiæ, & offensa mortalis: licet huic simul, & alteri debito, & obligationi satisfaciendæ simul, semelque exhibita contritio par non esset. Sicut vno scuto, cui duo debes, æqualitatem non solus: ergò manente alio, alijsvè debitis insolutis poterit contritio, licet mille titulis Deo debita, pro offensa mortali satisfacere, nisi aliunde minoris bonitatis, quam sit mortalis malitiæ, ac proinde minoris valoris, & æstimabilitatis esse probetur. Nihil ergo ex hoc capite minoritatis, & æstimabilitatis in contritione probatur, si ita tituli illi, ob quos debita Deo est, explicentur.

3 Dices solutionem, vnius debiti pro alio in contritione respectu debiti, & titulorum, Dei locum non habere, quia titulo dominij excellentiæ, & bonitatis Dei contritio tota, quanta quanta est, Dei est ac sit, vbi primum existit; quare non potest non à Deo ad eius debiti solutionem tota tota acceptari: vnde nihil illius remanet.